

Odstoupení od smlouvy a konkurs

Odstoupení od smlouvy podle ustanovení § 14 zákona o konkursu a vyrovnání je možné jen tehdy, nebyla-li v době prohlášení konkursu smlouva o vzájemném plnění splněna žádnou smluvní stranou.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Odo 257/2006, ze dne 22.11.2007)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně T. s. r. o., zastoupené advokátem, proti žalovanému Ing. M. N., CSc., jako správci konkursní podstaty úpadkyně F. a. s., zastoupenému advokátkou, o vyloučení věcí ze soupisu majetku konkursní podstaty úpadkyně, vedené u Městského soudu v P. pod sp. zn. 41 Cm 51/2001, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Vrchního soudu v P. ze dne 27. října 2005, č.j. 13 Cmo 406/2004-95, tak, že rozsudek Vrchního soudu v P. ze dne 27. října 2005, č.j. 13 Cmo 406/2004-95, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Městský soud v P. rozsudkem ze dne 16. července 2004, č.j. 41 Cm 51/2001-56, vyloučil z konkursní podstaty úpadkyně F. a. s. (dále jen „úpadkyně“) ve výroku specifikované nemovitosti (dále jen „sporné nemovitosti“). Odkazuje na ustanovení § 14 odst. 2, § 15 odst. 1 písm. c) a § 19 odst. 1 a 2 zákona č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání (dále jen „ZKV“), uzavřel, že kupní smlouva uzavřená mezi žalobkyní (jako kupující) a úpadkyní (jako prodávající) dne 22. února 2000, jejímž předmětem byly sporné nemovitosti (dále jen „kupní smlouva“), není ani neúčinným právním úkonem [§ 15 odst. 1 písm. c) ZKV], ani nezanikla odstoupením (§ 14 odst. 2 ZKV) původní správkyne konkursní podstaty úpadkyně. Přitom zdůraznil, že úpadkyně závazek z kupní smlouvy, tj. závazek převést vlastnické právo ke sporným nemovitostem, zcela splnila (vlastnické právo ke sporným nemovitostem ve prospěch žalobkyně bylo vloženo do katastru nemovitostí), protože nešlo o situaci předvídanou ustanovením § 14 odst. 2 ZKV, jež zakládá právo odstoupit od smlouvy pouze pro případy, kdy smlouva o vzájemném plnění nebyla splněna zcela nebo zčásti žádnou ze smluvních stran.

Jelikož sporné nemovitosti byly do soupisu majetku konkursní podstaty úpadkyně zahrnuty neoprávněně, soud prvního stupně shledal žalobou uplatněný požadavek opodstatněným.

Vrchní soud v P. k odvolání žalovaného rozsudkem ze dne 27. října 2005, č.j. 13 Cmo 406/2004-95, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu na vyloučení sporných nemovitostí ze soupisu majetku konkursní podstaty úpadkyně zamítl.

Na rozdíl od soudu prvního stupně dovedl, že ustanovení § 14 odst. 2 ZKV zakládá právo odstoupit od smlouvy v situaci, kdy „smlouva nebyla splněna zčásti jako celek, aniž by bylo právně významné, zda zároveň oběma jejími kontrahenty nebo jen jedním z nich, jak tomu bylo v posuzovaném případě, kdy smlouva nebyla splněna toliko žalobkyní, která ke dni prohlášení konkursu nezaplatila celou kupní cenu“. Jelikož odstoupením kupní smlouva zanikla, a to „podle výslovné úpravy v § 48 odst. 2 občanského zákoníku“ (dále jen „obč. zák.“) od samého počátku, odvolací soud, aniž se dále zabýval otázkou důvodnosti zápisu sporných nemovitostí do soupisu majetku konkursní podstaty z hlediska ustanovení § 15 odst. 1 písm. c) ZKV, uzavřel, že žalovaný sporné nemovitosti zahrnul do soupisu majetku konkursní podstaty úpadkyně po právu.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, odkazujíc co do jeho přípustnosti na ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) a co důvodu na ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) a § 241a odst. 3 o. s. ř., namítajíc, že: 1/ spočívá na nesprávném právním posouzení věci a 2/ vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování.

Dovolatelka polemizuje s právním závěrem odvolacího soudu co do možnosti odstoupení od smlouvy podle ustanovení § 14 odst. 2 ZKV, ztotožňujíc se současně s právním posouzením věci, jak je provedl soud prvního stupně. Odvolacímu soudu rovněž vytýká nesprávnost skutkových zjištění ohledně data prohlášení konkursu na majetek úpadkyně, když konkurs byl prohlášen 19. ledna 2001 a nikoli 16. srpna 2000.

Proto požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a je i důvodné.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 14 odst. 2 ZKV (ve znění účinném k datu prohlášení konkursu na majetek úpadkyně a k datu zápisu sporných nemovitostí do soupisu majetku konkursní podstaty úpadkyně), jestliže smlouva o vzájemném plnění nebyla ještě v době prohlášení konkursu splněna ani úpadcem, ani druhým účastníkem smlouvy, anebo byla splněna jen částečně, každá smluvní strana může od smlouvy odstoupit; od smlouvy o koupi najaté věci uzavřené úpadcem jako nájemcem nemůže pronajímatel odstoupit, ledaže úpadce řádně neplní své závazky z této smlouvy.

Jelikož v projednávané věci není pochyb o tom, že smlouva, od které původní správkyň konkursní podstaty úpadkyně odstoupila, je smlouvou o vzájemném plnění, zabýval se Nejvyšší soud výkladem ustanovení § 14 odst. 2 ZKV co do naplnění dalšího předpokladu pro odstoupení od smlouvy dle citovaného ustanovení, tj. otázkou (ne)splnění, respektive jen částečného plnění smlouvy.

V této souvislosti předesílá, že obecně přicházejí v úvahu situace, kdy: 1/ smlouva nebyla (ani zčásti) splněna žádnou smluvní stranou; 2/ smlouva byla splněna oběma smluvními stranami jen částečně, popř. ji jedna smluvní strana splnila částečně a druhá vůbec; 3/ smlouva byla splněna (zcela) jen jednou smluvní stranou, přičemž druhá strana neplnila vůbec nebo jen zčásti.

Zatímco první dva z výše uvedených případů (ad 1/ a 2/) bez jakýchkoli pochybností požadavku kladenému ustanovením § 14 odst. 2 ZKV pro odstoupení od smlouvy vyhovují a dotčené ustanovení je v tomto směru zcela jednoznačné a nečiní žádné výkladové obtíže, u třetího z nich [o nějž jde i v poměrech dané věci, když úpadkyně (prodávající) povinnost pro ni vyplývající z kupní smlouvy splnila zcela a žalobkyně (kupující) plnila závazek k úhradě kupní ceny jen částečně] soudní praxe (viz rozdílné závěry soudů nižších stupňů) ani právní teorie jednotná není.

Podle převažujících názorů právní teorie odstoupení od smlouvy podle ustanovení § 14 odst. 2 ZKV je možné jen tehdy, nebyla-li v době prohlášení konkursu smlouva o vzájemném plnění splněna žádnou smluvní stranou (k tomu srov. Zoulík, F.: Zákon o konkursu a vyrovnání. Komentář. Vydání třetí. Praha, C. H. Beck 1998, str. 107, dále Schelleová, I. a kolektiv: Konkurs a vyrovnání. 3. vydání. EUROLEX BOHEMIA, Praha 2005, str.189, jakož i Zelenka, J., Maršíková, J.: Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy souvisící. Komentář. 2. vydání. Linde Praha 2002, str. 416). Opačný názor, podle něhož může každá ze smluvních stran od smlouvy odstoupit (§ 14 odst. 2 ZKV), nebyla-li

smlouva o vzájemném plnění splněna některou smluvní stranou úplně, pak formuloval Steiner, V. (viz dílo Zákon o konkursu a vyrovnání. Komentář. Linde Praha 1995, str. 101).

Nejvyšší soud se s většinovým názorem právní teorie ztotožňuje, když tento plně odpovídá jazykovému, logickému, teleologickému i historickému výkladu dotčeného ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání.

Ze samotného slovního spojení „...ani úpadcem, ani druhým účastníkem smlouvy...“ vyplývá, že podmínka (ne)splnění závazku se vztahuje k oběma smluvním stranám. Smyslem a účelem posuzovaného ustanovení pak není umožnit odstoupení od smlouvy v případech, kdy jedna ze smluvních stran již závazek ze smlouvy (zcela) splnila. V takovém případě by totiž byl prakticky zmařen cíl konkursu, jímž je poměrné uspokojení věřitelů (§ 2 odst. 3 ZKV); režim přihlášek pohledávek (§ 20 ZKV) by totiž bylo možno obejít tak, že by např. věřitel od smlouvy uzavřené s úpadcem odstoupil, čímž by se obnovilo jeho vlastnické právo k převedené věci a v konečném důsledku by došlo ke snížení majetku tvořícího konkursní podstatu. Jelikož podmínky pro odstoupení od smlouvy určuje ustanovení § 14 odst. 2 ZKV pro obě smluvní strany (tj. pro úpadce i druhého účastníka smlouvy) stejně, nelze připustit rozdílný výklad tohoto ustanovení podle toho, zda závazek (zcela) splnil úpadce nebo jeho smluvní partner. Logice věci pak plně odpovídá, že shora uvedené závěry platí i pro případ, kdy jedna ze smluvních stran závazek ze smlouvy (zcela) splnila a druhá smluvní strana plnila jen zčásti.

Ustanovení § 14 odst. 2 část věty před středníkem ZKV se ve výše cit. podobě nachází v zákoně o konkursu a vyrovnání již od jeho přijetí (od 11. července 1991), přičemž jeho nepřehlédnutelným inspiračním zdrojem zjevně byla úprava obsažená v § 23 odst. 1 zákona č. 64/1931 Sb. z. a n., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnací a odpůrcí (dále jen „konkursní řád“). Označené ustanovení určovalo, že „nebyla-li smlouva o vzájemném plnění v době prohlášení konkursu ještě splněna úpadcem ani druhou stranou nebo nebyla-li splněna úplně, může správce podstaty buď na místě úpadce smlouvu splnit a žádat splnění od druhé strany nebo od smlouvy odstoupiti“. Dobová literatura (srov. např. Voska, J. Konkursní, vyrovnací a odpůrcí řády. Právnícké knihkupectví a nakladatelství Linhart & Pekárek. Praha 1931, str. 150-151 nebo Štajgr, F.: Konkursní právo, Nakladatelství Všeherd, Praha 1947, str. 457) rovněž dovozovala, že splnila-li jedna ze stran před vyhlášením konkursu, nemá správce konkursní podstaty k dispozici postupu podle § 23 konkursního řádu, s tím, že splnil-li zcela úpadce, má konkursní podstata nárok na vzájemné dlužné plnění, kdežto splnila-li svůj závazek druhá strana, náleží jí přihlásit svou pohledávku do konkursu. V tomto ohledu vycházela literatura ze závěrů obsažených v rozhodnutí uveřejněném v ročníku č. 8 Sbírký rozhodnutí nejvyšších stolic soudních Čs. republiky, kterou uspořádal Dr. F. Vážný, pod číslem 5894. Uvedené rozhodnutí se sice vyslovovalo k výkladu § 21 císařského nařízení č. 337/1914 ř. z., kterým se zavádí řád konkursní, vyrovnací a odpůrcí (jež s menšími změnami platilo v českých zemích až do 1. srpna 1931), i toto ustanovení (jeho odstavec 1, určující, že „není-li oboustranná smlouva od úpadce a druhé strany v době vyhlášení konkursu ještě splněna anebo ne úplně splněna, může správce podstaty buď na místě úpadce smlouvu splnit a od druhé strany splnění žádati anebo od smlouvy odstoupiti“), je však v otázce podmínek, za nichž může správce konkursní podstaty odstoupit od smlouvy o vzájemném plnění, obsahově srovnatelné s pozdějšími úpravami. Tomuto chápání uvedeného ustanovení v kontextu jeho vývoje odpovídá i dikce § 253 zákona č. [182/2006 Sb.](#), insolvenčního zákona, jenž má nabýt účinnosti k 1. lednu 2008. Uvedené ustanovení v duchu téže logiky určuje, že „nebyla-li smlouva o vzájemném plnění včetně smlouvy o smlouvě budoucí v době prohlášení konkursu ještě zcela splněna ani dlužníkem ani druhým účastníkem smlouvy, insolvenční správce může smlouvu splnit místo dlužníka a žádat splnění od druhého účastníka smlouvy nebo může od smlouvy odstoupit“.

Jelikož právní posouzení věci odvolacím soudem co do výkladu ustanovení § 14 odst. 2 ZKV není

správné a je tak naplněn dovolatelkou uplatněný dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 část věty za středníkem a odstavec 3 věty první o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)